

A ROSA TERRA

IDEARIUM
DAS

IRMANDADES
DA FALA

Ano XIII

N. 260

1.º de Maio de 1929

FAMILIO DIAZ

NÓS, Pubricacións Galegas e Imprenta Real 36-l.º A Cruña.

Si ainda non ten as nosas producións pídaas axiña
e contribuirá ó rexurdir cultural de Galicia.

ESTEBO, por Xosé Lesta Meis.	3'50 pesetas.
HISTORIA SINTÉTICA DE GALICIA, por Ramón Villar Ponte.	5'00 «
GRABADOS EN LINOLEUM, por Xaime Prada.	2'50 «
A TOLA DE SOBRÁN, por Farruco Porto Rey.	0'80 «
TRIPTICO TEATRAL, por Antón Villar Ponte.	3'00 «
A FIESTA VALDEIRA, por Rafael Dieste.	2'50 «
DOCTRINA NAZONALISTA, por Ramón Villar Ponte.	2'50 «
OS CAMIÑOS DA VIDA (novela en tres partes), por Ramón Otero Pedrayo.	
OS SEÑORES DA TERRA (1.ª parte).	2'50 «
A MAORAZGA (2.ª parte).	2'00 «
O ESTUDANTE (3.ª parte).	2'50 «
DE CATRO A CATRO, poemas por Manuel Antonio.	1'50 «
O PORCO DE PÉ, novela por Vicente Risco.	3'00 «
MARÍA ROSA, comedia por Gonzalo López Abente.	1'20 «
CANTIGAS E VERBAS AO AR, poesías de Sigüenza.	2'00 «
DE MIN PRA VÓS, contos populares por Ricardo Carballal.	1'00 «
O BUFÓN D'EL REI, drama por Vicente Risco.	0'80 «
O GALO, poesías de Amado Carballo.	3'00 «
SEGUNDO LIBRO DE COUSAS, por Castelao.	3'00 »
A VOLTA DO BERGANTIÑAN, por Xesús San Luís Romero.	0'50 »
ROMANCES GALEGOS, por E. Blanco Amor.	4'00 »
A LAGARADA, por Ramón Otero Pedrayo.	0'80 »

EFECTOS NAVALES

de

FERRER E COMPAÑÍA - SUCESTORES

F. Bertrán e Mirambell

VIGO E A CRUÑA

(CASA FUNDADA EN 1868)

*Artigos xenerás para equipo da Mariña militar
vapores, barcos de vela e pescadores.*

Grandes Almacenes de Tecidos

NUEVO MUNDO

SECCIÓN DE SASTRERÍA E CONFECCIÓN

INMENSO SURTIDO EN PANOS DA REXIÓN E EX-
TRANXEIROS CONFECCIÓNANSE TODA CRAS DE
PRENDAS PARA MULLERES, HOMES E NENOS

San Andrés, 41 e 43 -- Teléfono 256

A CRUÑA

FILLOS DE H. HERVADA

(CASA FUNDADA EN 1865)

A CRUÑA

FERRETEIRIA, QUINCALLA, MUEBLES, MAQUINAS, PEDRAS FRANCESAS PARA MUIÑOS ETC. ETC.

A NOSA TERRA

IDEARIUM DAS IRMANDADES DA FALA

Redacción e Administración

Rúa Real, 36 - 1.º

A CRUÑA

Precios de Suscripción

Na Cruña, mes 40 céntimos. Fora, un ano
6 pesetas. América, un ano 8 pesetas.

PAGOS ADIANTADOS

ANO XIII

1.º de Maio do 1929

Núm. 260

AO DECORREL-OS DIAS

Unha vegada mais, Galicia, boi de palla, serviu de motivo para que dous señores literatos casteláns escribiran unha obra que ven a ser un novo aldraxe á nosa terra, e ás nosas mulleres. Esa obra é «La Meiga» que o pasado ano foi estrenada en Madrí con éxito ruidoso e representada centos de vegadas.

Dirán vostedes que temos bon resuello. Naturalmente. Como que hasta fai poucos días non soupemos a calidade e sana intención de tal obríña.

Non o soupemos antes, como vostedes tampouco, porque os nosos conterráneos, xa falaremos d'eles, que viven na corte ou non se enteraron, cousa imposible, dos aldraxes que nos infire a «Meiga» esa ou dérona como boa. O caso é que eles que foron os primeiros que a conxoceron non souperon, parvos, decatarse do aldraxe xa que nada nos dixeron aos que, probiños provincianos, non temos a sorte de vexetar na capital de Hespaña. ¡Hai que ver o que é eso!

Foron os galegos de Bilbao os que deron a cantada. «El Pueblo Gallego» de Vigo publicou varios traballos encol do caso abundando en axeitadas opinións respecto ao intolerable que ven resultando ise continuo aldraxarnos no idioma cervantino.

Respecto a eso nós temos a nosa opinión que difrentes vegadas xa expuxemos unha opinión que seguramente para algúns resultará excesiva e violenta. Pero ao igual que total-as opinións, non ademitimos que sexa discutida. As opinións deben ser ademitidas ou rechazados. ¿Lembran vostedes o artigo firmado por Damil no noso número de Marzal?

Pois aínda mais aló imos nós no noso criterio. Por eso ao falar agora do asunto non é para extendernos tomando a cousa pol-o tráxico e facer presente a nosa protesta. O que queremos é dar a voz de alerta pra que todol-os galegos esteñan preparados por si algún día nos traen por Galicia esa obríña de *ambiente gallego*. Queremos que todos esteñan preparados para recibil-a con todol-os honores. Que nos aldraxen en Madrí, pode pasar, pois

non inxuria quen quere se non quen pode, pero eso de que o veñan a facer na nosa propia casa parécenos que non é tolerable.

E para rematar queremos tamén facer resaltar que os xornás que se pubrican en Galicia somentes «El Pueblo Gallego» falou do caso. Os demais... ¡vaiche boa!

Pois si. Entre total-as diversas crases de galegos que existen no mundo destaca como única e inimitable a crás dos galegos que residen en Madrí. Pol-o que dín hai aló úns cen mil, teñen tres sociedades, figura entre eles artistas, xente gorda ademais dos serenos, aguadores, mozos de corda e demais que conecemos pol-as zarzuelas e pol-os chascarrillos. Unha gama extensa e variada en matices. ¡E aínda hai quen di que a nosa raza non é orixinal!

Bon. Ibamos a seguir decindo moitas cousas encol d'esto pero parécenos que vai ser mellor deixalo.

Non queremos ser crudeses pois bastante desgracia teñen os probiños e non hai dereito a ensañarse co-a desgracia.

Agora que nós estimaríamos dúas cousas. A eles que non dixeran nunca que son galegos nin siquiera *a mucha honra* e aos xornás galegos que fixeran o favor de rematar para sempre con ese disco rídico e noxento de contarnos a importancia que para Galicia ten o que en Madrí vivan moitos galegos anque sexan e xente de elevada alcurnia social.

Por decoro e vergoña propia deberan ocultar ésta lacra que enriba de si caeulle a Galicia.

A CULTURA DOS PAISANOS

Non se pode perder de vista o inmorredoiro fondo labrego sobr'o que se dibuxan as vilas galegas c'a sua cultura mais ou menos axeitada ô ritmo moderno. Calquer preocupaceón encol do porvir —mañán e xa futuro, fillo do esforzo de hoxe— non pode nin debe esquecer os paisanos. Son ô igoal da humidade do clima, do granito do chán ou dos camiños do mar, un elemento esencial e sempre presente. En ningures hai unha renovaceón tan forte e pronta da cidade pol'a campía coma na nosa Galiza. O mundo labrego e mariñeiro garda as ondas vibradoiras da tradiceón e ô mesmo tempo adoita ben ou mal as formas do vivir aitoal.

O labrego habita, emigrado, os arrabaldos de New-York c'a superior sinxeleza con que asuca a leira herdada ou guía as augas no seu lameiro. Mais ista situaceón de equilibrio non pode demorarse moito. O movemento do mundo cada día leva ôs paisanos, n'un tolo remuiño fadal, un pouco mais fora do seu centro hestórico. Xa estamos sufrindo as resultas d'iste desprazamento. A constitucional cultura do labrego —tradiceón, pragmatismo sentenzoso, fondo de poesía creadora, barroquismo inxénito, e outras características que non teimamos precisar n'iste artigo— déixase mordiscar pol'as formas mais superficiales e valeiras do vivir moder-

no. Abonda lembrar coma na infroenza da Amérea levan a pior parte os nosos labregos. Eles dán sangue, brazos, forza, raza e resciben en troques prodoitos de imitaceón — casas de estilo che, perda de sentimento relixioso, desprezo pol'a propia riqueza do espírito herdado, cursileiría social, falares tristeiramente cómicos, etc.— privados de vida, ofensores da incomparabre fermosura, moral e nadural, da Galiza. Por un doo-roso privilexio dos tempos temol'a desgraza de asistire a un descastamento pol'o menos inicial. Non se pense que sexamos partidarios de erguer arredor da Galiza outra muralla da China pra conservar un pobo folk-lórico e pintoresco. Galiza ten dereito e obrigación a vivire no mundo e non debe ter medo ós aires de fóra. Mais pra vivir no mundo é preciso ter personalidade pra alternare c'as personalidades dos outros pobos e enriquecerse c'a sua relación. D'outro xeito non sería alternar e vivir sinón someterse e morrer. De ningun xeito as ideas modernas son contrarias á cultura anterga dos nosos labregos. A funceón das crases que se chaman dirixentes será darlle forma moderna á forte espíritoalidade dos labregos, pra que se non atopen desamparados e inferiores. Convencelos de que teñen unha lín-goa dina, fermosa, rica, disposta, pra dicir n'ela total'as cousas novas e vellas.

Que non poden morrer os sentimentos de relixión e moralidade herdados dos antepasados e que toda vida que mereza o nome de civilizada ha de repousar en tales cimentos. Que os prodoitos dos nosos agros soilo agardan seren tratados con métodos novos pra poñelos ó igoal dos millores do Mundo. Que ser labrego antes de siñificar desprezo e aldraxe representa o traballo hu-mán mais respeitado pol'os homes. Que pra ser cultos e considerados non deben perder o seu carauter galego. A verdadeira modernidade non se opón ó programa do galeguis-mo. Os labregos teñen moita fé na letra impresa. Cando dispoñan d'unha boa e abonda-masa de libros e boletís escritos en

•••••
Poemas de vanguardia

De Catro a Catro

por Manuel Antonio.

galego nos que atopen gabadas como se debe as cousas da terra e postas ó seu alcance as conquistas do espírito moderno, xa os labregos poderán camiñar pol'o mundo c'a testa ergueita, e c'a concencia tranquila pois sentiranse persoas e en total'as partes serán recibidos como xente

RAMON OTERO PEDRAYO

Este número foi revisado
pol-a Censura.

CON FERREÑAS E PANDEIRO

Marcos: teño o gosto de che presentar a Pancho. Tu, que entendes de mar e distingues entre o pulpo i-o calamar, ja comprenderás que non se trata dun peixe. Pancho é un poeta, ou mellor dito, foi poeta.

Cando mozo, alá en Montevideo, onde escribía os seus xurdios versos —ante cuio mérito saco reverente o meu chapéu— chamábanlle Panchito. Pouco a pouco foi meténdose na poesía e nos anos e transformouse en Pancho.

Dos poetas dise que viven fora do tempo e da realidade; pero eu, que estou no allo, sei ben que non é certo.

Aos poetas acontecelles o que a todol-os cazadores: ensinmáanse ou abstraense, según a peza que persigan. O cazador de coellos vive fora de si, ca alma entre toxos i a escopeta na falsa. O cazador de imágens vive afundido en si, exprimindo cos dedos anímicos o ventriculo izquierdo para que a metáfora deite do seu mesmo sangue. Almorzan de presa, jantan mal, e cando chega a noite, deitanse esvaecidos sin ceir.

O cazador perde o sono cas lebres, o poeta cos tropos, degaxan até pórse como asuvios, perden a cor, falan pol-os cóbados de versos e perdices e non hai deus que os ature; pero o tempo vaise escoando e botan canas como todol-os mortais.

Sometido a esta lei inexorable Panchito fíxose vello e foi Pancho, envelleceu mais aínda, e cando se decatou ja era «El Viejo Pancho». A demostración de que todo isto non é unha argallada, está en que «El Viejo Pancho» morreu.

Agora convén que saibas, Marcos, unha cousa que a maioría da gente fai esforzos para ignorar. Os poetas i os cazadores son uns solemnes mentirás. Lé os poetas, escoita aos cazadores e verá como da sua penna e da sua boca non saen mais que alburgadas; pero ditas con tanta fé, sostidas con tanto fogo, tecidas con tal entusiasmo, que chega un ao convencemento de que minten sin quere-lo, de que minten creendo cegamente o que din. Este fenómeno psicológico ten unha doada explicación. O poeta i o cazador viven unha existencia simplemente imaginativa. Os demais sentidos dórmen-selle, as facultades esmorecenselle, i a memoria n'eles é cuasi nula. E por iso, por falta de memoria, o poeta esquécese de todo, de mercar tabaco e de pagarlle ao xastre.

«El Viejo Pancho» consagróu a vida a escribir belas mentiras i esqueceuse da terra onde fora nado; mais eu penso que non-a tiña esquecida de todo. Un día díxolle a un amigo: Son «gallego». O amigo non dí se ao declararse galego se tornou vermello; pero algo ha de haber de verdade no conto por que «El Viejo Pancho» corrixeu: Tanto como «gallego» non; teño o orgullo de ser asturiano de Navia, do mesmo povo de Cam-poamor.

Ben. Pois, como cai mais ajiña un mintireiro que un coxo,

agora resulta que «El Viejo Pancho» non naceu en Asturias nin en Navia nin no povo de Campoamor. Naceu en Ribadeo. I o amigo do poeta uruguano faise esta pregunta: Por qué «El Viejo Pancho» pretendia ter nacido en Navia e non en Ribadeo? E dáse esta resposta. Misterio! I eu que tamén teño dereito a interrogar, pregunto: Si «El Viejo Pancho» declarase a verdade podería dicir que tiña o orgullo de sere nado en Ribadeo? Velaquí outro tremendo misterio que aos ribadenses compre especialmente aclarar.

Tu ja sabes, Marcos, que aos artistas cando morren ergúeselles unha estatua. A «El Viejo Pancho» querenlla erigir no pobo onde naceu: en Ribadeo.

Pero, aos galegos que conservamos un pouquechíño de pudor, presentámos un caso de conciencia que se vencella co deber da galantería.

Carolina Otero, sexagenaria, c'un pé en París i outro na cova, non ten o mesmo dereito que «El Viejo Pancho»? Non están os dous no mesmo caso?

Agustina Otero fíxo chamarse Carolina, porque este nome é, ou debe sere, mais gitano.

José A. Trelles, para sere criollo de vez, púxose «El Viejo Pancho».

Agustina Otero esqueceuse de cando ia co gado aos lameiros, e soñou unha novela de «cante fondo» e baile flamenco, onde fíxo arrolar o seu berce, toda chea de arroallo.

José A. Trelles esqueceuse de cando ia a escola dun mestre galego, i embrullouse no son das pravianas e nas «Doloras» de Campoamor, todo ateigado de orgullo.

Agustina Otero naceu en Valga e fíxose andaluza.

José A. Trelles naceu en Ribadeo, e fíxose asturiano.

Agustina Otero foi, cas suas danzas e cançons, intérprete da alma flamenca.

José A. Trelles foi, cos seus versos o mais criollo dos non criollos.

Pódese facerlle un homenaxe a él sin dispoñerse a facerllo a ela? Eu digo secamente que non. Eu digo que se lle debe erigir un moimento a cada un. A «El Viejo Pancho» en Ribadeo, i a Carolina Otero en Cesures. Si se lle fai en Valga, son cartos perdidos porque ninguén o verá. Por Cesures pasa o tren e vive mais gente. A estatua de Carolina en Valga non faría mais que espaventare o gando.

Se os homenajes se fan por suscripción popular comprométeme desde agora a contribuir o mais esplendidamente que poida. Só poño unha condición: que nos dous moimentos se grave esta lenda:

«Alaudo e gabanza da Galiza alleeira a un artista desmemoriado, que se esqueceu da terra onde nacera».

DAMIL

O MIMETISMO ARQUITECTÓNICO

Acábase de inaugurar en Sevilla un barrio andalúz. Soio con fitalo en fotografía compréndese que é algo que ten espírito, simpatía e amabilidade. As casas son brancas, os tellados teñen aleiros saedizos, hai torriñas lanzales e amplias azoteas e nos interiores adiviñanse os ladrillos policromos e os garbosos moblarios sevillanos. Todo moi natural, moi lóxico e moi coherente ca paisaxe, co sol, ca tradición e co sentido común.

En Cantabria i-en Vasconia cultívase tamén garimosamente o estilo arquitectónico propio do país, e son infinitos os pazos, as escolas e as casas modestas costruídas con arreglo ás modernas esixencias da hixiene e do confort e inspiradas na forma, na disposición dos elementos e na decoración, nos modelos mais enxebremente indíxenas.

Pois ben, en Galicia, onde a ninguén se lle ocorre edificar unha casa galega é posíbele que se chegue a costruir en cantabro ou en vasco, mais os primeiros hoteliños andaluces están xa en pe i-é segurísimo que terán porvir e inzamento no noso chán. Porque o andaluz é o que millor se axeita á sequedade sahariana do ambiente galego, ó brillo cegador do noso sol, ás características meridionaes da nosa vida e ó noso flamenquismo inxénito.

***

Ora que xa é sabido que os homes son os que crean e os simios os que imitan e que hai pobos-homes que se compracen nas propias creacións e pobos-simios que andan a mimetizar o que ven facer ós outros. I-é triste o pensar que os galegos non queiramos alcanzar categoría humana e que nos contentemos con esbozar xesticulacions de monifates, i-é triste tamén o persuadirse do ben que lle acaen a aquiles dos nosos paisanos que costruían casas mudexares ou fontes sevillanas, istes versos de Kipling.

Irmáns na vosa espalda
adiviñase o rabo.

FIZ MOSTEIRO.

==X==X==X==X==X==X==X==X==X==

DEBE CONOCER

Elementos de Metodología de la Historia

POR VICENTE RISCO

A Lagarada

por Ramón Otero Pedrayo.

No cerne dos Pirineos

ENCOL DO RENACIMENTO DAS
LITERATURAS REXIONAES NO MIDI
FRANCÉS

II

Eu vos direi como provoca ista literatura a atenzón de todol-os eruditos que a estudan tanto como denantes a esquencian: o profesor J. M. Anglade da Fac. de Letras da Universidade de Toulouse edita a súa «Grammaire de l'Ancien Provençal» e a «Histoire Sommaire de la Litterature Meridionale au Moyen Age (des origines a la fin du XV siècle)» onde comprende toda a literatura d'Oc; o crego de Samatan traballa na paremioloxía cas suas investigazóns encol de «Nos proverbes gascóns» ao tempo que inicia o teatro con «petites pieces, tant amusantes, bêt-còp ta fines»; M. Mesplé deita seu estudo encol de «Olympe Benazet, precursor des Felibres»... é —¡cousa curiosa!— o abate Barés, crego de Valentino, como o noso Pondal, o bardo, entoa en 1919 a «Odo at nòste Carrilhoun», que non sei que ten a campana pra todo movemento de reintegración, que se canta nas primeiras pasadas das literaturas renascentes. Un dos mais distintos propulsores do estudo da língoa gascona é M. B. Garrieu que, amáis de publicar os seus traballos: «L'enseignement de la Langue d'Oc: son interêt, son integralité, sa portée», «La Graphie de la Langue d'Oc», «L'enseignement et les divisions universitaires au point de vue regionaliste»..., vai pol-o Midí adiante sementando en conferencias a boa nova.

Pubricanse revistas e xornaes, toda a sabelenza popular é recolleitada con amor, as memorias e traballos da Universidade de Toulouse toman parte activa na empresa e coréanse ardorosos himnos.

No folklore, de grande ríqueza, é onde gosto de mergullarme nas horas mortas en que voa o pensamento pra Galiza, porque unha independencia primitiva bule en ésta como en todal-as literaturas populares, á que compré dar a cara pra non intosicarse ca literatura cerebral dos días presentes.

Busco os paralelismos entre os nosos can-

tos e istes, entre os nosos ditados e os ditados de eiquí, pois ao fin, inda que o mar falle, a nosa terra é o berce da terra pirenaica taraceada pol-as catástrofes xeolóxicas.

Eu quixera xunguir fraternalmente a iste país co meu xa que o están no reino dos degaros, dos azos insatisfeitos... e non topo ren millor que o lazo polícromo da literatura popular. E por isto coido intresante e cordial abrir ao achar un cancioeiro campesío, e traducir á língua nosa calquer poema. Tócalle a sorte ao romance recolleitado por Cl. Lacroix en Lamazan (Lot-é-Garouno) no *patois* de aquela banda. Fago a traduzón o mais literalmente posibel pra que non perda ren do engado da súa primitiva sinxeleza:

A canzón da serea

—«Galán, ao teu amor
xa no ollarás xamáis:
caiu dentro da i-auga
no mais fondo do mar.
Galán, si o queres ver
haste de mergullar...!»

Pra se meter na i-auga
descálzase o galán;
dou tres voltas por ela
non-a puido topar.
Cando xa dera catro
co seu amor foi dar:

--«Non che abrazara viva,
morta vouche abrazar
e dempois de abrazada
ao fondo tornarás.»
A serea na i-auga
ceibou o seu cantar.

—«Canta, canta, serea,
non tés mais que cantar:
tés auga onde beber,
meu amor pra xantar...!»

—

E acude a mín a saudade do mito de Sálvora da lènda mariñeira e o falar do noso,

Válame Dios, como canta
la serenita en el mare,
meu navío dera volta
soio pol-a ouvir cantare...

ABEL DEMO Carcassonne, Marzal-1929.

A G A L I C I A

H I M N O

*Cantemos a Galicia, a terra agarimosa
Vestida sempre, sempre, de froles e verdor,
Que tén para os seus fillos loumiños e fartura
E para os forasteiros ganancias tén e amor.*

*Cantemos a Galicia, cantémola rapaces
Qu'atnda no mundo todo terra millor non hay:
E dóce como un bico, mais dóce qu'unha aberta
Qu'a un fillo qu'está lonxe daría sua nay.*

*Tén eidos nemorosos onde non cala a chuvia,
E frescas arboredas que nunca as pasa o sol,
E vales e penoucos e inmensos piñeirales
Que puxo nesta terra a man santa de Dios.*

*De tempos dóces, mornos, colmada está Galicia,
Nin mata co seu frío, nin queima polo vran,
Os ventos que aquí chegan amorosiños calan
E van pasiño a paso hastra o seu pé bicar.*

*As froles dos seus hortos non cheiran nunca, nunca,
Da xenio mesmo vélas, tén grato arrecender,
Sombrisas son as fontes que xurxen nos seus vales
Y-o pé délas sentado a auga sabe a mel.*

*O sol qu'a alomea é alegre e falanguero
Y esparxe sobor déla riente a sua lus
O ver de tantas rosas os fúlxidos coores
Y en todol-os camiños, de Cristo, a Santa Crus.*

*Seus fillos polo mundo cuberta tén a terra
De bens, e de riquezas, de nome e resplendor,
E cando eles axuntan os fillos de Galicia
Para mirar seus feitos, parado ponse o sol.*

*Cantade meus gallegos, cantá co-a alma toda
A terra feliceira, qu'a nós o ceo nos dou.
Con ríos de auga clara sobor d'areas d'ouro,
Con rias quietas, calmas que Dios nela criou.*

*Cantádeme a Galicia cantos sabedes dela,
Cantos no voso peito levás algún valer,
E cantos aquí estamos co-as nosas maus en alto
Xuremos nunca, nunca, a Galicia esquencer.*

† CELESTINO GARCÍA ROMERO.
S. J.

Comentarios

Existen varios temas de actualidade recentes d'un pequeno comentario. Naturalmente, estes son de diferente importancia según sexa quen os xuzgue; un galeguista porá en primeiro lugar o que outras xentes deixarían á derradeira e o que para uns é principal, será para outros secundario. Eu vou intentar fazer unhas cantas consideracións encol de algún d'estes temas.

O primeiro que me lembra, é a custión da «Real Academia Gallega», tema antigo que para nós sempre ten actualidade. Eu conozo á Academia, samente pol-o seu Boletín do que son suscriptor xa fai anos. Pouca cousa parez un Boletín, como punto inicial d'un xugamento, mais o pouco non leva en sí axuntado o equívoco ou a falsa interpretación, e demostrazón de esto é qu'o meu xuízo coincide c'o de moitos galeguistas que diferentes vegadas espuxeron a sua opinión nas columnas de A NOSA TERRA. Ademais eu non quero xuzgar a ninguén, quero samente fazer algún que outro comentario.

Estes comentarios parecerán á primeira vista e baixo o punto de mira dos galeguistas, que levan en sí consecuencias noxentas para os nosos ideais, pero non hai tal. Eu profundizei n'eles e a verdade xurdeu precisa e con craror d'entre as liñas do Boletín académico. O que mais me admiraba sempre era o emprego da língoa castelana, e esto que para moitos académicos será de importancia nula, para mín, espírito atrasado, era principal pois non podía comprender como uns señores que axuntábanse según dicían para labourar pol-a nosa fala, fixeran uso d'outra nas suas sesións. Encol d'esto quero falar un pouco.

Os sumarios dos Boletís, redúzense a diversas materias, todas elas interesantísimas; samente evitan o falar do noso lingoaxe, e esto si ben se mira, nada ten de particular, pois falando do idioma, de contado chegan as discusións e os Señores académicos, homes de bô senso, comprenden que deben evital-as, e amantes como bôs galegos das vellas tradicións, non queren trubar de nin-

gunha maneira o pracenteiro acougo que sempre presidéu as suas conversas.

Pero aínda hai algo mais interesante. N'esta época en que todo canto ollamos é reduciço a unha especie de nova literatura que poideramos chamar simbólica, non poderían os graves varóns da Fala ceibarse d'ela. En calquer cousa busquemos sempre o símbolo, e atoparémonos diante da realidade; esto que dan en chamar modernismo é tan antigo como a imprensa e unicamente variou de nome; os nosos avós adoitaban dicir d'unha maneira o que agora chamamos d'outra, quizais c'un nome mais preciso. Poderemos notar esto c'o seguinte.

Consta o Boletín da Academia (pol-o menos os que teño á vista), de trinta e duas páxinas. Arredando algún que outro documento histórico escrito en galego e algún artigo tamén galego (sempre há de haber quen dé a nota exótica), total-as demais estano en castelán, o que nos dí que no órgao da Academia «galega» a prosa «galega» é insignificante, ¡fermoso simbolismo!, pois si nas follas do Boletín as únicas páxinas nas que podemos darnos o regalo de lér unha prosa enxebre son as dos «Documentos históricos» podemos facer a dedución de qu'o galego é considerado pol-a Academia como unha curiosidade, algo así como unha d'esas pedras con inscripções de que nos fala o arqueólogo Don Anxel del Castillo, e agora exprícome a maneira como foron levados á Academia certos señores; fórono tamén en calidade de curiosidades, quizais para o fomento do turismo... E a propósito do turismo que é n'estes días unha das actualidades mais discutidas: Galiza tén algo mais maravilloso que a sua paisaxe, e outros estímulos turísticos mais axeitados qu'as suas cidades milenarias; pol-o menos arastora lémbrome de tres cousas curiosas e que samente nós, podemos mostrar á ollada do mundo: un povo que estando nos límites xeográficos da nosa rexión (me non atrevo a asegurar sexa galego), ínzase satisfeito cando a sí mesmo se chama «el quinto reino de Andalucía»; un fato de rapaces que só saben falar da nosa terra chamándolle a «Suiza-española», e unha Real Academia Gallega que fai uso do idioma castelán. Cra-

ro qu'os señores turistas non atoparían n'ese 5.º reino andalús, un «Centro de Galicia», pois é a única cidade algo importante de Andalucía que o non ten, e que calquer rapaz suízo-hespañol, será o suficientemente amable para lles mostrar canto ten de «bonito» os nosos campos, montañas erías, porque o seu cariño a Galiza tradúcese na idolatría do agro, mais tamén debo donar un consello aos turistas que nos visiten, e este consello é que si chegan a coñecer a algún académico, non lle chamen galego, que ao mellor oféndese. E namentras pasa esto, o eximio autor d'esas maxistraes e admirables «Cousas», segue fora da Academia. Non podo me explicar porqué Castelao non é Académico, cando xa fai unha dúcia de anos que debiera selo; ¿será pol-o apelido?

¡Cantas mais cousas poderíamos dicirl mais o decilas significaría gastar inutilmente o tempo en procura da redenzón de algo que fai moitos anos que desprestixouse, e que non se redimiría por unhas cantas liñas mais ou menos. Calemos pois, e a derradeira leamos o Boletín correspondente ao mes de Nadal de 1928, que n'un artigo d'un distinto escritor, adicado a un histórico lugar galego e á súa comarca dí: «Nuño Freire de Andrade, o Mao (el Malo)». Ben está o parentesis acra-

ratorio; non vaia a crêr alguen que os señores Académicos non saben o galego.

Hai Académicos que teñen ben gañado o seu dereito a se sentaren na cadeira que ocupan; outros, quizais os mais, non. Estes derradeiros que na Academia Galega, teñen a menos empregar a súa língoa, e que somente viven alí, por ter un nome honorífico mais, Académicos vergonzantes, pois avergoñánsese dos motivos, para os que foi creado este orgaísmo, deben pensar que si o seu único propósito, é acadar outos postos na vida rexional, canto mais ruban, canto mais arriba cheguen, tamén mais dórosa será a súa caída.

MILLOBRE PINTO

A alborada dende lonxe

(Con música do Mestre Anxel Rodulfo)

*Lonxe da terra adourada,
¿quén non s'enche de ledicia
ô escoitar unha alborada
garimosa de Galicia?*

*Da pasada mocidade
revívenos a memoria;
d'outros tempos a saudade;
d'antigos triunfos, a gloria.*

*E vémol-o bó gaitero,
de cote rixo e triunfante,
levando com'escudeiro,
o mozo do redobrante.*

*E ô salir, antre fulgores,
do sol a roda dourada,
paxaros ríos e frores,
cantan con nós a alborada.*

AVELINO RODRÍGUEZ ELÍAS

Aos suscritores

No presente mes xiraremos contra os suscritores das provincias de LUGO e OURENSE unha letra por valor de 6 pesetas para a renovación da suscripción por un novo ano.

Confiado na súa favorable acollida agradéceo fundamentalmente

A Administración.

FAÍSCAS

Según unha estadística, dende o ano 1922 a prensa italiana baixou unha enormidade en valor, tirada e venda. Algún xornal que antes d'esa data tiraba 700.000 exemplares hoxe non chega aos 300.000.

Eu non sei si os galegos que non se preocupan da Terra son merescentes de condena ou compasión. En principio indigna pensar na súa indiferencia, na súa desgaleguización bochornosa. Pero pensando a cousa ¿non merescen compasión uns seres que tan fortemente acusan unha enorme dexeneración espiritual? Todo ser dexenerado é digno de lástima e os galegos de hoxe son vítimas d'unha dexeneración que ten os seus orixes en varias xeneracións anteriores. (Compadezámonos d'eles e axudémoslles a endereitar o seu espírito!

Non debe ser para nós motivo de preocupación a diferenza numérica que hai entre os galegos a secas e os galegos galeguistas.

O porvir de Galicia, o mesmo que todas as cousas que presenciou e presencia a humanidade, han de seren realizadas por unha minoría. Algunhas veces abundou un soio home.

En Galicia, a minoría galeguista, que ademais vai en aumento, conta no seu haber con superior capacidade, valía, vontade e espírito de traballo e sacrificio. ¿Para qué mais?

O MARISCAL

Segunda edición.

Unha peseta.

O resto é un lastre do que non val a pena preocuparse e que tiraremos pol-a borda cando nos conveña.

Porque cada galeguista representa para a Terra así como cen veces máis que un simple galego.

Ademais, para nós, galegos non existen. Existe Galicia, cada día con vida máis propia e firme, e con eso abunda.

VÍCTOR CASAS.

D Ó A S

Na noite cruamante fría, qual a folla d'unha navalla, a lua branca é como unha noiva infida que fuxira do leito mundial en roupas menores, pra bicar na frente a todos os trasnoitadores.

Neva. As folerpiñas son froles que se soltan do ramo de azahar que leva no xustillo, e cobren aos amantes.

Un tras outro abandonana e espilen a roupa devan de meterse na casa, como si quixeran deixar fora a derradeira lembranza do seu amor punibre.

O marido desoutrado, outeando o ámpito, chega c'o día... Sol.

Dixo Oscar Wilde: «O arte é perfectamente inútil». Isto é: o arte é unha frivolidade, un xôgo de mans feito co-os atributos da Beleza, e os artistas son prestidixitadores do pensamento.

Dacón que van aparecendo novas máquinas, novos inventos pra facer mais doada e levadeira a carga da vida, vanse atrofiando os membros auxiliares do home. E así irán desaparecendo as pernas, os brazos, etc., e desenrolaránse os miolos a cotío ata sere todo o corpo unha xigantesta testa: o home-

seta, *homo-planus*, dos séculos vindeiros. D'aquela suprimiránse as coroas da nobreza, pol-a mor de non empregar tanto ouro, agás que sexan de loureiro.

ANTÓN GOY DÍAZ.

FOLLAS NOVAS

A LAGARADA, farsada dramática,
por RAMÓN OTERO PEDRAYO,
NÓS, A Cruña 1929.

Está resultando Otero Pedrayo, o gran valor galego da nosa hora actual, un infatigable traballador. Fai artigos xornalísticos, eses artigos seus tan maravillosos de observación e visión inimitables, sin acougo e publica libros con unha pasmosa e exemprar frecuencia que o colocan, autualmente, á cabeza dos constructores da nosa cultura galega,

«Nós», outra proba maravillosa da renascencia galega, acaba de publicar no seu volume dazanove unha *farsada dramática pra lér* titulada «A Lagarada». N'ela danos Otero Pedrayo unha proba mais da súa inmensa cultura e capacidade creadora. Un xenio novo na nosa literatura teatral que lembra a Valle Inclán na súa actual época, mais con propia orixinalidade e con gran sabor racial como toda a obra literaria do ilustre cadeirático ourensán.

Obra mais ben pra leer que para representar amostrada con léxico atrevido e crudo, forte e desenvolto como a traxedia que a inspira.

«A Lagarada» en contra da súa catividade de extensión ten a grandeza do seu valor literario e ocupará destacado posto na nosa literatura.

Merescen Otero Pedrayo e «Nós» renovación do noso agradecemento pol-o muito que andan a facer en pró da vigoración da cultura galega.

AS OBRAS DE PRADO (LAMEIRO).

O notabre coro ourensán «De Ruada» tivo

o nobre e bón acordo de rendir un sentido homenaxe ao gran poeta e saineteiro galego Xavier Prado (Lameiro) editando as suas obras que pol-o seu valor tiñan merecido fai tempo o seren editadas e divulgadas.

En tres tomos ben cuidados editados con esmero na imprensa de «La Región» de Ourense e cos tíduos de «Cóxegas e Moxetes», «Farsadas» e «Monifates» aparecen agora todol-as suas obras de teatro e muitas das suas poesías a arrequentar a renascente literatura galega.

Xavier Prado (Lameiro) tén nas letras galegas unha persoalidade destacada e ademais orixinal por ser o que millor soupo levar á escea os costumes anterigos e o humorismo racial dos nosos labregos. Ao apareceren agora editadas as suas obras de teatro dáselles aos, por desgracia ben poucos, cadros de decramación un valioso repertorio para facer unha boa laboura de cultivo do teatro galego.

Nós que temos para Prado (Lameiro) sendos sentimentos de admiración e cariño recibimos con verdadeira ledicia os tres tomos e enviámoslle co noso agradecemento pol-a valiosa aportación que fai ao renascimento literario galego unha querendosa aberta ateigada de cordialidade.

LECTURAS

BOLETÍN DE LA REAL ACADEMIA GALLEGA, A Cruña, Abril, 1929.

Sumario: Retrato del R. P. Celestino García Romero.—Puentedeume y su comarca, por A. Couceiro.—Sección oficial.—Obras adquiridas por compra con destino a la Biblioteca de la Corporación ¡57 en castelán, 1 en galego e 1 en castelán-galego!.—Obras recibidas para la Biblioteca de la Academia.—Noticias.—Colección de Documentos históricos.

LA MONEDA ESPAÑOLA,
por A. RIBALTA.

Recibimos un folleto así tiduado orixinal

do escritor galego expatriado fai anos en Madrid D. Aurelio Ribalta.

O señor Ribalta ten acadado certa persoalidade nas letras galegas por virtude de algúns libros de poesías galegas e estudos encol da nosa economía que fai tempo publicou.

Para nós é somentes n'este aspeito onde nos intresa a persoalidade do señor Ribalta por eso, e por outras cousas, non ten para nós intrés ningún este folleto que agora publica do que nos limitamos a acusar recibo.

CANTIGAS DE AMIGO, JOSÉ JOAQUÍN NUNES.

A bibrioteca de escritores portugueses acaba de publicar o primeiro e terceiro tomos das «Cantigas de Amigo» dos trovadores galego-portugueses, edición crítica do distinto escritor portugués noso bon amigo señor Nunes.

O solo enunciado dos dous libros de perto de cinco centas páxinas cada un abonda para dar idea da enorme importancia que teñen para o estudo da nosa época trovadoresca. O señor Nunes con unha pacencia e erudición benedictina recolle maravillosamente nos tres tomos xa publicados infindas mostras de diversos poetas, estuda as suas persoalidades e fai resaltar con propósito meresciente de louba aquel momento de extraordinaria importancia na literatura galaico-portuguesa.

De cantos traballos coñecemos galegos e portugueses encol dos nosos cancioneiros destaca o do señor Nunes pol-a sua xusteza, erudición e rematado estudo.

Os tres tomos que galantemente nos envía o seu ilustre autor son tres xoias que engalanan a nosa bibrioteca. Pol-a sua materia terémol-os que consultar con frecuencia e cada vegada teremos nova ocasión de admirar a riqueza poética d'aquela época de estreita comunidade espiritual galaico-portuguesa e a meritoria labor que o señor Nunes fixo dándcos á prensa.

Agradecemos na alma o seu envío ao que correspondemos co-a renovación da nosa benquerencia.

CARTA ABERTA

Ainda que te acoches tras un sonoro seu donimo, eu ben te coñezo amigo Damil. Autorizado por este coñecemento é empuxado pol-a miña habitual franqueza, heiche decir sinceiramente nobremente; que estou moi doído contigo por que me pisache o tema d'un artigo. Ben é verdade, que o artigo non estaba escrito nin pensei en escribilo, pero ti comprenderás, que a agora si algún día penso en facel-o, atopareime con que xa o escribiche ti.

Sei ben da tua delicadeza de concencia e pra que non se apodere de ti o negro pantasma do remorso direiche en confidencia que non tés ti toda a culpa, sinón que a maor parte é das miñas iniciaes, que me fan, como n'iste caso chegar tarde a todas partes. Ti reiráste do que ch'eu digo, mais eu que leo as cousas de Risco creo no meigallo, no mal de ollo, e na mala pata, que han caer sobor de min pol-as miñas iniciaes. Eu non serviría pra viaxante de comercio; chegaría tarde a todol-os trens.

Atende as miñas coitas: chegado qu'eu houben a idade d'elexir carreira encomendeime ao pobriño de Asís, meu santo patrono e atopeime que tiña as miñas mesmas iniciaes. Observei que con elas trunfara xa na pintura Sotomayor, na escultura Asorey; metinme sin querer pol-o camiño da literatura e equivocáronme, pol-o visto con Fernández Armesto. Dime si non é mala pata. E menos mal que c'o derradeiro non me confundiron cando aquilo de Santiago, que sinón ¡Amolánme!

Mais o meu conto, non é exactamente o teu, ten variantes—que diría un folklorista—merecentes de estudo.

Ti verás: Eiquí na Cruña saluda a canto burro—no recto senso da verba—pasa pol-a rua un amigo meu, ilustre periodista como Wenceslao, e como Wenceslao defensor de Galicia e percisado de ximnaxia. Non podo decirche si se parecerá no dos cartos porque non tiven o atrevimento de remexerlle na carteira. E di que os saluda por precaución. Si moitos personaxes son uns

burros, moitos burros poden ser uns personaxes.

Como vés hai diferenza na efusividade do saúdo e no sexo do homenaxeado.

A primeira pódese explicar pol-a morriña, Wenceslao era un galego desterrado. Meu amigo non.

En canto ao problema do sexo non podo explicalo. Si ti atopal-a solución díma. Eu non acabo de comprender por que han de ser as burras deputados en Madrid e os burros personaxes en provincias.

F. A.

EN BÓS ARS

A Revista «Céltiga» que en Bós Ars veñen publicando un feixe de patriotas galego, ven en cada un dos seus números a darnos unha lediciosa satisfacción. Con unha visión crarísima e axustada da realidade da vida galega, dos seus problemas e das arelas porviristas que hoxe latexan na nosa terra publica a cotío traballos fermosísimos rebotantes d'un patriotismo integral como non é frecuente ollar nas publicacións galegas.

Os irmáns de «Céltiga» están galeguizando a colonia galega da arxentina galeguizándoa ben, integramente sin precaución nin temores xa pasados de moda. Celebrando constantemente aitos, veladas, mitins e conferencias conquerreron atraguer a eles a un gran número de emigrados que gracias á autuación dos dirixentes de «Céltiga» están ao tanto das ansias que inspiran hoxe a vida da metrópoli e andan a conquerir a dirección das sociedades galegas e do Centro Gallego de Bós Ars que como todol-os centros galegos da América foi sempre... o que todos sabemos.

As páxinas de «Céltiga» son lóstregos de encendida emoción patriótica que producen en nós ledicia infinda convencidos da gran labor de proveito galeguista que andan a facer.

LESTA MEIS

O noso querido irmán Xosé Lesta Meis voltou novamente a ser operado da doenza que fai tempo anda a minar o seu rexo orgaísmo. Novamente a xurdia man do gran ciruxano galego Sr. Puente Castro andivo a rachar as carnes do entrañable Lesta.

A operación foi felicísima e 'o gabado autor de «Estebo» atópase n'este momento moi ben.

A lanzal e baruda constitución de Lesta, tipo esgrevio de forteza e estoicidade da nosa raza, e os cuidados esquisitos do Señor Puente vencerán integramente n'esta sañuda loita que ambos veñen sostendo co'a enfermidade.

De todo corazón arelamos que ese trunfo sexa rápido pois ben sabe o entrañable Lesta canto nós o queremos e o Señor Puente canto na alma agradecemos o que fai por restabrecer a saúde do noso irmán.

GALICIA NA ACADEMIA HESPAÑOLA

Xa fixo a súa entrada na Academia hespañola, en representación do idioma galego, o señor Cotarelo Valledor.

Léu un intresante traballo estudando a persoalidade do poeta e almirante Paio Gómez Charino. Un traballo de fonda importancia que meresceu gabanzas da prensa madrileña e de cantos ouviron a súa lectura.

A nosa embora cordial ao señor Cotarelo que tamén aproveitando a súa estada en Madrid pronunciou unha fermosa e intensamente galeguista conferencia en «Lar gallego» encol do noso idioma e aconsellando o seu uso.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Conto de Guerra

Arte e literatura, por Camilo Díaz.

Imp. NÓS, Real, 36-1.º A CRUÑA

A NOSA TERRA

BANCO PASTOR

Casa central: A Cruña, fundada en 1876

Capital suscrito, 17.000.000
Capital desembolsado, 8.500.000

CARBALLIÑO - CARBALLO - O FERROL - A ESTRADA - LUGO - MELIDE - MONDOÑEDO - MONFORTE
MUXÍA - NOIA - OURENSE - ORTIGUEIRA - PADRÓN - PÓBOA DO CARAMIÑAL - PONTEDEUME
RIVADABIA - RIBADEO - SARRIA - TUY - VIGO - VILLALBA E VIVEIRO

ZINCKE HERMANOS

LIBREIRÍA

PAPELEIRÍA

IMPRENTA

Cantón Grande, 21 -- Estrella, 37

A CRUÑA

PAULINO FREIRE
BOUZAS — VIGO

Sucursaes: na Cruña - Ferrol

Redes d'algodón para tarrafa Aparellos armados e
en panos, para barcos pesqueiros. Malletas de abaca
e cáñamo alquitranado-Cables de aceiros, ingleses
Aceites xenerás e vexetaes, e surtido completo para
maquinaria e pesca.

SANTA LUC A, 26 e 28

A CRUÑA

A superioridade dos CALZADOS SENRA

Abonda para xustificar a preferencia dos consumidores, mais
o procedere d'unha industria galega,

HONRA DA NOSA REXIÓN

obriga á non gastar outrós á cantos sinten amor pol-a sua Terra

Fábrica: Avenida da Granxa -- A CRUÑA

DESPACHOS: Cantón Grande, 15 - A CRUÑA -- Real, 110 - FERROL, - Príncipe, 9 - VIGO

AGUAS DE
MONDARIZ
FUENTES DE GÁNDARAY Y TRONCOSO
Propiedad de los Sres. Hijos de Peinador

Véndese en todas las
Boticas, Droguerías
Hotels,
Depósitos d'augas
minerás,
Restaurants e
vagos-camas de
todol-os três

As mais indicadas en casos
de artrismo, desnutrizón, diabetes,
obesidades diversas, doenzas do
aparello dixestivo, anemia
e neurastenia

Riquísima auga de mesa
gaseada naturalmente.

MONDARIZ - BALNEARIO

a 35 kilómetros de Vigo